

■ BÓDY GÁBOR (70)

A kozmosz gerillája

■ HEGYI ZOLTÁN

IDÉN LENNE HETVENÉVES BÓDY GÁBOR. A MŰVÉSZ, A TUDÓS, A VILÁGPOLGÁR, A PROVOKÁTOR. MINDEN FILMJE PROVOKÁCIÓ VOLT. MIÉRT LETT VOLNA MÁS AZ ÉLETE?

Filmet forgatok a fejemben. Mindjárt szétmegy. Másodpercenként huszonnégy csapás éri.

A filmkocka meg egyébként ugye az a kép, amelyből másodpercenként huszonnégy száguld el a szemünk előtt, amikor a moziban, vagy a televízióban filmet nézünk. Ezek most kicsit karcosak lesznek. Mintha Bódy rontotta volna el őket a vágóasztalon.

Megpróbálom elképzelni a hetven éves Bódy Gábort. Nehezen megy. Mert hogy él, ezért aztán a szám odafent a zárójelben, de az arca harminckilenc esztendő. Nemrég megadatott, hogy eltöltsék egy napot a kilencven éves Makk Károly társaságában. Lenyűgöző volt, de a Mester fiatalkori arcát már nem tudom kapásból felidézni. De lehet-e valaki Mester harmincvalahány évesen? Úgy tűnik lehetséges, mert Bódy az volt. Szertelenül és tudatosan szétszórta magát a figyelmesek között. Aztán felszívódott, mint egy homokmandala a tengerparton. Bódy-tanítványnak lenni, nos, ahhoz elég volt néhány perc. A karizmája azonnal beszippantotta az embert, mint egy jó film.

Az elmúlt nyár, Káli-medence, Baksa-Soós Verával egy áztalnál. Hohó, micso-da jó kis hallucináció, látom mellette az a másikat is. Ritka szép emberpár voltak. Bonnie és Clyde, Mickey és Mellory Knox, Sid és Nancy. Totális rock and roll.

Bódy Gábor halálhírét Kecskés Kriszta közölte velem a Ráday Klubban, mintha tegnap lett volna, olyan a kép. Beállítás a zenekarral, jövök lefelé, érzem, hogy baj van, de azt nem, hogy ekkora. Azóta nem hiszem el, hogy öngyilkos lett.

Nem úgy nézett ki ugyanis (ettől még persze nyugodtan) és dugig volt tervekel. Ha meg a nagy nyomás, akkor ezzel az erővel bármikor összekaszabolhatta

volna magát. Hiszen feszt úgy élt, mint egy bozótharcosba gyömöszölt városi gerilla, aki befogadta ugyan a kozmoszt, de örökké hadakozott vele. Ha meg bipoláris volt, mint a zsenik jelentős része, akkor éppen a felszálló ágát élte, tehát már ezért se.

Bódy Gábor, az ügynök. Mivel ki-és megkerülhetetlen, essünk túl rajta. Először úgy, mint ha bárkivel, akárkivel történt volna mindez. Követeljük tehát a bepillantást az akták azon részébe is, amelyeket valakik bedaráltak, elégettek, megettek. Majd csendesedjünk el és vizsgáljuk meg, hogy adott helyzetben mi magunk miként cselekszünk, ha zsarolnak, fenyegetnek feleséggel, gyerekekkel, bármivel, aztán pedig nézzük meg, mekkora lenne az arcunk a második pofon után, bár a vesék még épek? Aztán meg kik vagyunk mi, hogy ítélkezzünk eleve nek és holtak felett? Esetünkben ráadásul azt is el tudom képzelni, hogy alkudozott velük, mint egy rabszolgakereskedő. Foglalkozása Arthur Rimbaud. Vagy éppen egy romantikus akcióhősnek képzelte magát. Akkor viszont az sem mindegy, hogy mi a gyilkos fegyver, egy vietnámi tanítványtól kapott svájci bicscsa, vagy egy szamurájkard. Bódy egész életében szerepeket játszott. A Világpolgár, a Művész, a Tudós. Mindez a hetvenes-nyolcvanas évek Magyarországról. Tökéletes, átélt alakítások, mint ha Sztanyiszlavszkij iskoláját kijárva lehúzott volna még néhány félévet Strassbergnél.

Bódy Gábor, agitátor és provokátor. Minden filmje provokáció volt. Miért lett volna más az élete?

Bódy Gábor, a műalkotás. Úgy magaslott ki a térből és az időből, mint Michelangelo Dávidja.

Alkohol és egyéb cuccok. Naná. A tenkes kapitánya.

Öltönyök. Volt benne valami ellenállhatatlanul sármos és férfias. Mint egy értelmiségi katonatiszt, bármit is jelentsen ez. Különös apafigura. Azon a rövid öszön, a halála előtt nem sokkal, többnyire öltönyt viselt. Embert nem láttam addig, akin így állt volna. Meg sem mertem szólítani, végül is ez a csávó rendezte a *Psychét*, ráadásul hogy néz már ki. Persze, hogy ő jött oda. És foltokban sem emlékeztetett senkire, akit addig ismertem. Mint egy ufonauta. Zárás után, az FMK-ból a Népköztársaság útján sétálva azonnal kiderült, hogy olyan képe van az Egészről, mintha hívták-küldték volna. És semmi hagymázás baromság mellé. Vidáman magyarázta azzal a jellegzetes, kissé vontatott hanghordozásával, hogy miként képzel el a videóklip filmjét a budapesti underground zenekaraival, és hogy lassan húzhatunk a stúdióba, felvenni a hangot. Aztán hamarosan jött a Kriszta. Tarr Béla írja: „Látszólag 'másként gondolkodó', sőt 'marginális' művész volt. (Többnyire részeg dísznőnek tartották még akkor is, amikor már hetek óta nem ivott semmit. Szép emlék, ahogyan a Mafilm kávézó-jában gyökeret eresztett Kossuth- és egyéb Aczél György-díjasok és a hozzájuk tartozó stúdióbrigantik dermedt réműlettel nézték bevonulását. Szmoking volt rajta, sárga gombbal.”)

Győr, 1981. Bódy a *Hamletet* rendezzi, Jeles András *A büvös fuvalót*. Komoly slepp tartózkodik a városban a próbákon és a kocsmákban, akárcsak Kaposváron, ahol ugyanabban az évben Ács János színpadra viszi a *Marat/Sade*-ot. Olyan az egész, mint ha élnénk. A *Hamlet* díszletében Bachmann Gábor egy emberi agyat épít, a kritikusok gyűlölik a produkciót. Bluehattel kissé átrendezünk egy szállodai szobát, a falak vörösek és feketék, a recepciósnak elgurul a gyógyszere. Kádár személyesen utasítja Aczél, hogy csináljanak már rendet Győrben, amíg kislányos a hangja. A szabadság gyönyörű kísértése.

Bódy a vátesz. Tudta és leírta, hogy a filmkészítés hamarosan mindenki számára elérhető kifejezési forma lesz (ha csak kicsiben is, zsebcsellekkel, mint Hidegkúti és Hrabal), holott még éppen csak a bazi nagy videókameráknál tartottunk. Most meg éppen ott, hogy „töltőtollunk a kamera” ott figyel a zsebünkben, a telefonunkban. Minden szempontból messze megelőzte a korát és az ilyen arcoknak általában elég

strapás megvárni a felzárkózókat, pláne ha közben folyamatosan rángatják vissza és egyben lefelé.

Az *Amerikai anzix* – diplomafilm, azzal a nem elhanyagolható lábjegyzettel, hogy máris egy kész filmművész perdül elénk. A mű eredeti naplók felhasználásával, valamint Ambrose Bierce, Walt Whitman, Csoóri Sándor és Marx Károly írásaiból készül. 1975 van éppen. Vajon hova állna most Bódy? A válasz nem annyira egyszerű, mint azt elsőre gondolnánk, akárcsak Latinovits esetében. Valószínűleg sehozá, a mindenségben. Mivel Bódynak csak egyik része (személyisége) az intellektuális, értelmiségi attitűdökkel gazdagon felszerelt, bölcsész beállítottságú filmrendező, a film technikailag is felettebb érdekes. Leforgatja „normálisan”, majd akkurátusan szétcseszi a vágószozában. Új minőség teremődik.

Egy széttöredezett világban folyamatosan az Egészért harcol. A *Psyché* a magyar filmtörténet addigi legkölsége-sebb és legbonyolultabb produkciója, miközben feltűnik benne a kortárs kulturális élet és a „margó” színe-java. A csil-lagközi romboló és építő harmincnégy évesen összegez és szintetizál. Miközben Cserhalmi György Garas Dezső magyar hangján szól hozzánk, Udo Kier pedig Cserhalmién. Dupla pszeudó. Hasadunk,

Vincent. Nem Bódy zakója, a tudatunk.

És megteremté az új nar-ratívát.

Bódy a gyakorlat mestere, mindenese. Hogy egy extravagáns extro-vertált a tetejébe még filozófus legyen és teoretikus, az elég ritka. Pasolini, aztán meszeltek.

Az *Infermental* elnevezésű nemzetközi videóművészeti magazin korának információs és kulturális úttörője és csúcspontja, a közösségi oldalak használható részének előfutára. Bódy berobban a nyolcvanas évekbe és mindjárt meg is határozza.

Bódy a filozófus popsztár. Bowie-bb Bowie-nál.

Kutya éji dala. Grandpierre Attila csillag-ösvényen. Hogy Bódy (majdnem Bowie-t írtam) felmegy a szószékre, logikus követ-kezmény és egyben evidencia. Próféta és prédikátor. Álpap egy álvilágban, az alvilágban. És lent, mint fent. Kerekesz-székben guruló sztálinista tanácselnök, veri a katonatiszt a feleségét, aki kiszáll és beszáll a rock and rollba, punk-csillagász, már megint itt van a szerelem, köpni kell, íme, a hétköznapjaink és a démonaink faltól falig, mutatja Bódy, de közben per-sze el- és felemler az egész vacakból. Egy szuperhős szupernyolccsal. Jeleneteket látunk, vagy inkább töredékeket, életsze-

„És megteremté az új nar-ratívát”

(Bódy Gábor: A kutya éji dala - Bódy Gábor)

leteket, ezeket már csak az új narratíva képes értelmesen és hitelesen összekötni. A *Kutya éji dala* ugyanakkor más szóval vonyítás. Kétségbeesett, egy-

ben kozmikus (már megint), a kozmosz megugatása és annak beismerése, hogy csak „ugatjuk a kozmoszt”.

Istenem, micsoda nők. Patricia Adriani, Méhes Marietta, Horváth Ágnes (Bluehat). Egy korszak ikonikus húsai és vérei.

Bódy olyan, mint Antonioni fotográfusa a *Nagyításból*. Meglát valmit és kimaxolja. A végtelenség megszállottja.

Bódy, a marxista. Már amennyiben: a kommunizmusban, ha kedvem tartja, reggel vadászok, délután halászok, este filozófiával foglalkozom. Vadász, halász, csillagász. Oh, yeah! Végre megvan az egyik valószínűsíthető társadalmi szerepvállalása 2016-ban. A munka nélküli alapjövedelemért folyó küzdelem élharcosa.

Mágus volt, alkimista. Tarr Béla írja: „Az emberi történeteket, a gyarló és közön-séges helyzeteket mindig valami örökké-való mércéhez mérte, hőseinek már-már mitologikus jelentőséget tudott adni.”

Bódy Gábor 1981-es önéletrajzának záró bekezdése: „Elhatároztam, hogy életemet a továbbiakban is a szabadságnak, a szerelemnek, a művészeteknek és a tudományoknak szentelem.”